

Pölöskei János Antal ezredes:

AZ ÚJ KIHÍVÁSOKRA ÚJ VÁLASZOK SZÜLETNEK – ÁTFOGÓ VÁLSÁG- ÉS MŰVELETKEZELÉS A SHAPE¹-EN

ÖSSZEFOGLALÓ: A NATO-ban az elmúlt években átfogó struktúraváltás zajlott, melynek sok tényező volt az előzménye. A NATO Szövetséges Műveleti Parancsnokság (ACO²) szervezetét a váltás eredményeként átalakították, annak struktúrájában új szervezetek jelentek meg. Az írás az ACO szervezetében létrehozott Átfogó Válság- és Műveletkezelő Központ (CCOMC³) kialakításának előzményeit, szervezeti struktúráját és annak feladatait taglalja, kiemelve az azzal kapcsolatos tapasztalatokat.

KULCSSZAVAK: átfogó megközelítés, NATO válságkezelő folyamata, CCOMC, Átfogó Válság- és Műveletkezelő Központ, SHAPE, SACEUR⁴

BEVEZETÉS

A NATO-ban lezajlott parancsnoksági struktúraváltást egy lényeges elem megalakítása is övezte – a SHAPE-en létrehozták az Átfogó Válság- és Műveletkezelő Központot (CCOMC). A Központ megalakítását számos esemény indokolta, melyek nemcsak a szervezeti struktúra kialakítására, hanem a munkafolyamatokra is hatással voltak. A grúziai (2008) és a líbiai (2011) válságok kitörése szinte készületlenül érte a NATO-t, nem voltak előrejelzések, a parancsnokoknak és a döntéshozóknak nem állt rendelkezésére olyan átfogó elemzés, mely biztosítani tudta volna a megfelelő információkat az esetleges új válságövezetekről. A SHAPE természetesen rendelkezett a megfelelő szervezetekkel a folyamatban lévő műveletek koordinálására, de e csoportok csak azzal a művelettel foglalkoztak, amelynek stratégiai irányítását rábízták.

Ezek a problémák hívták életre azt az átfogó folyamatot, melynek végeredményeként a SHAPE szervezetében létrehozták a CCOMC-t. A szervezet céljaként azt az alapvető szükségszerűséget határozták meg, hogy kerüljük el a stratégiai meglepést: „Szándékom, hogy az átfogó válság- és műveletkezelő folyamatot alkalmazom a SHAPE elsődleges stratégiai eszközeként és a stratégiai döntéshozatal tájékoztatása érdekében. Törzsfőnökként én felügyelem a folyamatot.”⁵

A SHAPE törzsfőnöke a következő alapelvet határozta meg a törzsrészlegeknek: „Gondoldj, tervezz és cselekedj stratégiai szinten és átfogóan.” Ez hűen kifejezi az igényt és a követelményt az együttműködésre és a koordinációra a *szervezetben belül és azon kívül* is.

¹ Supreme Headquarters Allied Powers Europe.

² Allied Command Operations.

³ Comprehensive Crisis and Operations Management Centre.

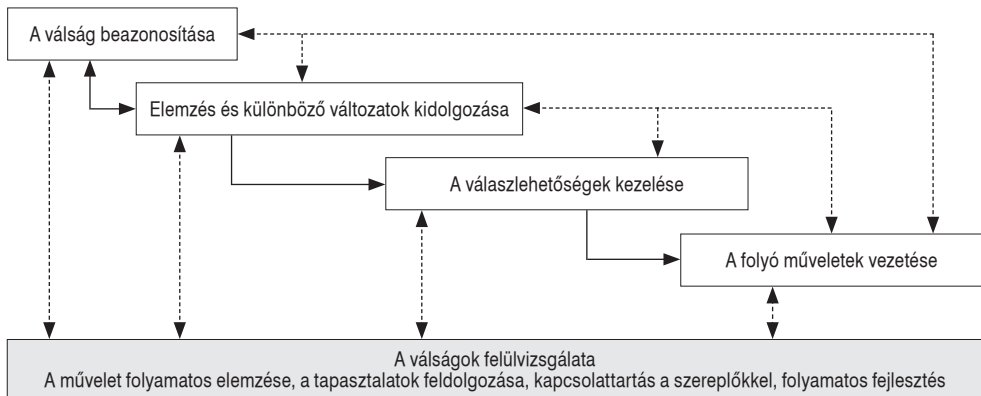
⁴ Supreme Allied Commander Europe.

⁵ SHAPE Comprehensive Crisis and Operations Management Process Handbook, 14 July 2015, COS Intent.

A SHAPE ÁTFOGÓ VÁLSÁG- ÉS MŰVELETKEZELŐ FOLYAMATA (CCOMP⁶)

A SHAPE válságkezelő és műveletkezelő folyamata egyben a SACEUR döntést támogató folyamata, mellyel mind a kialakulóban lévő, mind a már zajló – műveletekben megjelenő – válsághelyzetek kezelését lehet végrehajtani. A folyamat jellemzői:

- időbeni információk biztosítása a döntéshozók részére a megfelelő döntések meghozatalához;
- a folyamat rugalmas kezelése, hogy a megfelelő válaszok szülessenek, megfelelő munkacsoportok kerüljenek összeállításra egy adott válság rendezése érdekében;
- feladatorientáltság, amely elősegíti a támogató/támogatott kapcsolatokat;
- az együttműködés elősegítése a különböző vezetési szintek és a válságkezelésben részt vevő más szervezetek között;
- együttműködő munkavégzés és az információk megosztása;
- különböző projektcsoportok rugalmas felállítása és megszüntetése, melyet a teljes törzs támogat.

1. ábra A válság- és műveletkezelő folyamata⁷

A folyamat alkalmazása képessé teszi a törzset:

- a válságvezetők, a kialakuló válsághelyzetek folyamatos követésére;
- több válsághelyzet egyidejű vizsgálatára;
- stratégiai szintű elemzések és jelentések készítésére;
- katonai javaslatok elkészítésére, a formális tervezés irányítására és vezetésére, továbbá stratégiai dokumentumok elkészítésére;
- a folyó műveletek stratégiai irányítására;
- a folyamatos tanulásra és a tapasztalatok megosztására.

A folyamat megköveteli a törzstisztek és törzsrészlegek szoros együttműködését, az információk megosztását és effektív felhasználását.

⁶ Comprehensive Crisis and Operations Management Process.

⁷ SHAPE-előadás: Comprehensive Crisis and Operations Management – The CCOMP. LTC Gábor Kozma, CCOMC Staff Officer, 2015. október 15. (Kézirat.)

A válság- és műveletkezelő folyamat fázisai

A válság- és műveletkezelő folyamat öt, a NATO válságreakgáló rendszerével összehangolt fázisból áll:

- a válságok beazonosítása;
- elemzés és különböző változatok kidolgozása;
- a válaszlehetőségek kezelése;
- a folyó műveletek vezetése;
- a válságok felülvizsgálata.

Az 1. ábrán látható, hogy ez nemcsak egy kialakulóban lévő válsághelyzetben alkalmazható, hanem egy már folyó művelet során is, amikor a kialakult új helyzet kezelésére a Központ megoldási változatokat dolgoz ki. Ha szükséges, a válaszlehetőségek kidolgozása során a már kész művelettervhez kapcsolódó, azzal összhangban lévő kiegészítő terv is készülhet. Mint látható, a kidolgozott tervet ebben a helyzetben is folyamatosan értékelik. A továbbiakban bemutatom az egyes szakaszok legfontosabb jellemzőit.

A válságok beazonosítása

A döntéshozatali folyamat első és egyben folyamatosan végzett fázisa a válságok beazonosítása. Ez folyamatosan végzett tevékenységet jelent, melynek során a törzs a SACEUR meghatározott stratégiai érdekeltségi területének megfelelően folyamatosan elemzi az információkat. A fázis során a civil és a katonai elemzők szakterületeik vonatkozásában értékelik a környezetet, a szereplőket és az esetleges válsághelyzetek fő tényezőit. E folyamat során egységes információs adatbázist alakítanak ki, amelynek adatai rendszeresen megjelennek a SACEUR rendezvényein és például a reggeli műveleti jelentésekben, de írásos feltejtésekben is. Az információkat rendszeresen eltárolják a Hadműveleti Tervezést Segítő Funkcionális Területi Szolgáltatás (TOPFAS⁸) rendszerben, mely az összes – a válságok rendezésében érintett vagy bevonásra tervezett – parancsnokság, így a SHAPE-törzsrészlegek és a hadműveleti parancsnokságok számára is elérhető.

Elemzés és változatok kidolgozása

A folyamat második lépése az elemzések végrehajtása és különböző változatok kidolgozása. Az egyes válságövezetek esetében ez a munka folyamatosan történik. Célja az egyes válságok részletes és átfogó értékelése, kezdeti átfogó adatbázisok kialakításával a válsághelyzet komplex megismerése, a helyzetismeret felépítése. Mint ahogy a következő idézet is kifejezi, a modern válságok komplex környezetben játszódnak le, így elengedhetetlen azok átfogó megismerése és a katonai műveletek e környezetbe történő teljes beillesztése: „A modern válságokat a komplex és kölcsönös függőségek jellemzik, a konfliktusokat a történelmi, politikai, katonai, szociális, kulturális és gazdasági folyamatok összessége határozza meg.”⁹

A kidolgozott dokumentumokat a NATO tervezési dokumentumaiban meghatározott szakterületeknek megfelelően – politikai, gazdasági, katonai, társadalmi, információs, infrastruktúrális (PEMSII¹⁰) – készítik el és mutatják be a vezetésnek.

E fázis során kidolgozott dokumentumok lehetnek nem hivatalos stratégiai elemzések is, amelyek bemutatják a válság szereplőit, tényezőit. Ezeket a jelentéseket a Központ vezetői

⁸ Tools for Operations Planning Functional Area Services.

⁹ ACO Comprehensive Operations Planning Directive (COPD), 1-7. pont, 1-8. oldal.

¹⁰ Political, Economic, Military, Social, Information, Infrastructure.

a SACEUR részére a rendszeres parancsnoki rendezvényeken is bemutatják. Természetesen az Észak-atlanti Tanács (NAC¹¹) feladatszabása alapján ezek lehetnek formális jelentések is, mint például a SACEUR Stratégiai Értékelése (SSA¹²) vagy a Katonai Válaszlehetőségek (MRO¹³) című dokumentumok.

Az első fázisban kialakított jelentések alapján a SACEUR döntést hozhat egy *kereszt-funkciós munkacsoport* (CAT¹⁴) létrehozására a válsághelyzet részletesebb megismerése érdekében. Ez a törzscsoport egy ideiglenesen felállítandó munkacsoport, melynek tagjai lehetnek a SHAPE törzsének kijelölt állománya, az adott területen jártas meghívott szakértők, valamint a NATO-parancsnokság állományából kijelölt szakértők. A csoport vezetőjét a törzsfőnök jelöli ki a Hadművelési Csoportfőnökség (J3) állományából. Ha várható, hogy a folyamat végén tervezési feladattal is számolni kell, akkor a Haderőtervezési Csoportfőnökség (J5) állományából is kijelölhető a csoport vezetője. A CAT feladata, hogy:

- elemezze a kialakuló helyzetet, megállapítsa a kapcsolati rendszereket, meghatározza a kialakult válság természetét;
- feldolgozza a helyzetet, meghatározza a válság fő szereplőit és tényezőit;
- beazonosítsa a lehetséges hatásokat a NATO-nemzetekre;
- megállapítsa a NATO-válasz szükségességét, annak gyorsaságát, a NATO lehetséges szerepét a válság rendezésében és a folyó műveletekre gyakorolt hatásokat;
- kialakítsa a SACEUR kezdeti álláspontját;
- folyamatosan információval lássa el a parancsnoki csoportot a válságról;
- kidolgozza a megfelelő stratégiai dokumentumokat;
- alakítsa ki a megfelelő adatbázisokat;
- megteremtse a feltételeket a részletes tervezés megkezdéséhez.

Mindezeket a feladatokat a kialakított törzs annak érdekében végzi, hogy a NATO-parancsnok elkerülje a stratégiai meglepést, valamint segítse őt az időbeni döntések meghozatalában.

A dokumentumok elkészítése megköveteli az adott területi szakértők *egy kapcsolati hálóban történő összefogását*. Ennek érdekében rendszeres kapcsolatot kell tartani a NATO-parancsnokság hasonló szervezeteivel (Crisis Management Task Force – CMTF). Ugyancsak kiemelt feladat a területen tevékenykedő civil szakértők bevonása a kidolgozási folyamatba. Míg a NATO-parancsnokságok közötti információáramlás fő eszközeit a hadművelési tervezést segítő TOPFAS-rendszerbe történő adatfeltöltés, videokonferenciák és a szakértők közötti napi kapcsolat jelentik, addig a civil szakértők bevonása az elemzésekbe konferenciák rendezésével biztosított, ahol adott esetben több szakértő is segítheti a hozzájutást a megfelelő adatokhoz.

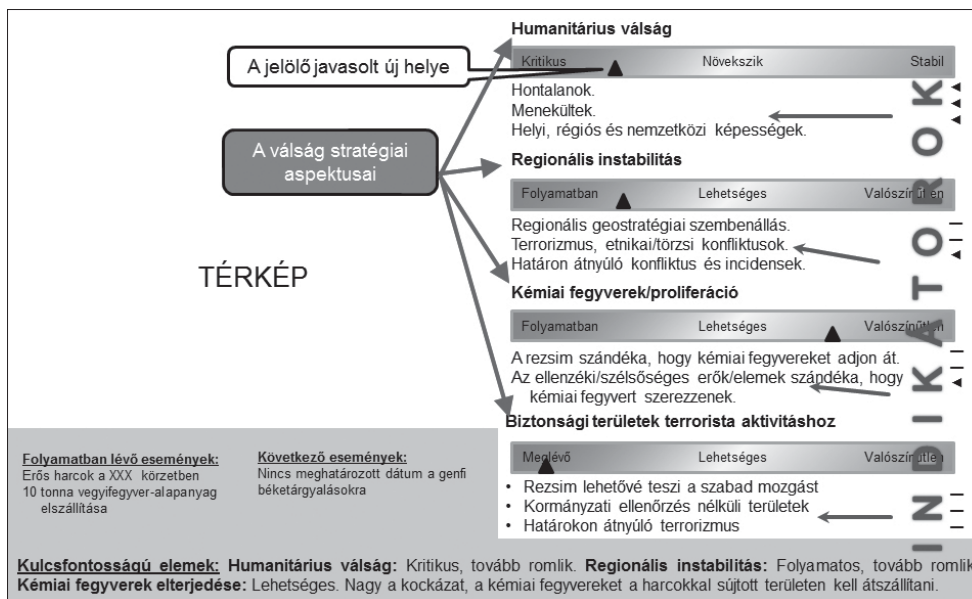
A második fázis végrehajtása során az összhaderőnemi munkacsoport (CAT) megfelelő módszerek alkalmazásával megállapítja a válsághelyzet fő jellemzőit, és lebontja azokat alkategóriákra. Ennek érdekében, hogy megfelelő módon lehessen értékelni a kialakult helyzetet, meg kell állapítani azok mérésének mutatóit és tartalmát. Ennek a rendszernek a segítségével lehet a kialakult helyzetet értékelni. A 2. ábra bemutatja a részletes vizsgálat egyik lehetséges termékét, amely mögött több száz értékelhető mutató áll.

¹¹ North-Atlantic Council.

¹² SACEUR Strategic Assessment.

¹³ Military Response Options.

¹⁴ Cross-functional Action Team.

2. ábra Példa a válsághelyzet elemzésének vizuális ábrázolására¹⁵

A 2. ábrán látható elrendezés a Központ mintegy egyéves koordinációja során jött létre, amely az összes régiós munkacsoport elemzőtevékenységét is felöleli. Célja, hogy összefogottan, egy ábrán mutassa be a döntéshozóknak a kialakult helyzetet. A reggeli jelentések során az ábrához rövid magyarázatokat is fűz a jelentő tiszt. Látható, hogy itt hogyan történik a folyamatban levő ügyek, a fontosabb jövőbeni események ábrázolása, valamint a SACEUR részére megfogalmazott kulcsmegállapítások megjelenítése. Ezek azok a válság egészére vonatkozó megállapítások vagy javaslatok, melyek tájékoztatják a döntéshozót a kialakult helyzetről és a döntés szükségességéről.

Fontos kiemelni, hogy a 2. ábrán bemutatott vizsgálatban a mozgó jelölők (az ábrán fekete háromszögek) változtatására csak akkor van lehetőség, ha előzetesen az összes odatartozó mutatók kiértékelése megtörtént. A SACEUR a csoport által adott jelentést elfogadhatja, de vissza is küldheti további tanulmányozásra.

A második fázis eredményeként a válságról összegyűjtött anyagokat a TOPFAS-rendszerbe feltöltik, azokat a tervezőcsoport fel tudja használni a részletes tervezés során. A tervezés elősegítése érdekében természetesen a kezdeti elemzésben részt vevő szakértők is a tervezőcsoportban folytatják a munkát.

A válaszlehetőségek kidolgozása

E folyamat során a tervező csoportfőnökség végrehajtja a tervek kidolgozását. Az Észak-atlanti Tanács kezdeti iránymutatása alapján a SHAPE kezdeményezi a hivatalos tervezési folyamatot, mely során a törzs kiadja a stratégiai tervezési útmutatót, végrehajtja a helyzet értékelését, kialakítja a cselekvési változatokat és a műveleti elgondolást, valamint a döntések meghozatala után kiadja a műveleti tervet.

¹⁵ SHAPE-előadás, 2014 – Brief 3 – Stand 2 – Initial Estimation, LTC Janos Pölöskei (kézirat).

Ki kell emelni, hogy a válság- és műveletkezelő folyamat teljesen összhangban van a NATO válságreakáló folyamatával. A tervezési folyamatot a tervező törzs a NATO válság- és művelettervező direktívája (COPD¹⁶) alapján hajtja végre.

Bár a NATO válságreakáló folyamata lehetőséget ad a SACEUR részére *előkészítő tevékenységek* végrehajtására egy esetleges kifejlődő vagy folyamatban lévő válsághelyzet esetén, a döntéshozatali rendszerben átfedéseket alkalmaznak annak érdekében, hogy rugalmasabban tudjon reagálni a kialakuló helyzetekre. Ezzel biztosított, hogy a kialakuló válsághelyzetre a megfelelő stratégiai katonai javaslat időben elkészüljön.

A folyó műveletek vezetése

A folyó műveletek vezetése lehetővé teszi az új és a folyó műveletek *stratégiai irányítását*. A műveletek stratégiai irányítása magában foglalja:

- a szükséges lépések stratégiai szintű koordinálását egy művelet beindítása érdekében;
- a stratégiai kockázatok és kérdések vizsgálatát, a művelet monitorozását és stratégiai szintű értékelését, valamint jelentések felterjesztését a nemzetek részére;
- a műveletek végrehajtásának elősegítését;
- az érvényben lévő tervek és iránymutatások értékelését a műveletben érintett szervezetekkel és nemzetekkel;
- rendszeres stratégiai szintű műveletelemzések, felülvizsgálatok (PMR¹⁷) készítését;
- a művelet átmenetét egy más jellegű műveletbe (áttérés az NCMP másik fázisára);
- információ gyűjtését és archiválását a műveletről;
- művelet befejezéséről szóló jelentés elkészítését;
- válaszok adását a műveletekkel kapcsolatos megkeresésekre a műveletek előkészítése, végrehajtása és befejezése után.

A műveletek végrehajtása a tervezési folyamat végeztével kezdődik, amikor a terv végrehajtásra átkerül a műveleti részleghez. A tervezés során a Központ tervezői is részt vettek a terv elkészítésében, így annak végrehajtása és folyamatossága biztosított.

A válsághelyzet felülvizsgálata

A műveletek tervezése során a válsághelyzet elért eredményeinek értékelése minden törzs kiemelkedő feladata. Ezért a CCOM-folyamat utolsó lépése a válsághelyzet/művelet folyamatos felülvizsgálata. Ahogy az a 2. ábrán is látható, a helyzet felülvizsgálata már a folyamat elején megkezdődik. A szakemberek a tervezés elején megállapítják és folyamatosan finomítják azokat a *mérhető adatokat*, amelyek leírják – és így értékelhetővé teszik – a válságot, illetőleg a végrehajtott műveletet. A szakemberek folyamatosan adatokat gyűjtenek a kialakított mérési rendszer alapján a válságról és a műveletről. Az adatokat egy meghatározott, kimondottan a műveletre létrehozott értékelési rendszer segítségével elemzik és készítik jelentéseket a rendszeres művelet-felülvizsgálatokhoz. A kapott eredmények befolyásolják egy művelet folytatását vagy befejezését.

¹⁶ Crisis and Operations Planning Directive.

¹⁷ Periodic Mission Review.

A CCOM-FOLYAMAT VÉGREHAJTÁSÁRA LÉTREHOZOTT SZERVEZETEK

A jelenleg is folyó műveletek világossá tették a NATO-nemzetek számára, hogy a szervezet a rendelkezésére álló eszközeivel önállóan nem képes egy kialakult válsághelyzetet megoldani. Ennek megfelelően ez az ügymenet átfogja a SHAPE törzsrészlegeit, bevonva azokat a tervezési folyamatokba, ezzel maximalizálva a – civil és katonai – szakértők tudását.

Az eljárás – belső jellege mellett – természetesen külső jelleggel is bír, amely a szakértői hálózat összekapcsolásában nyilvánul meg. Így a folyamat *egy rendszerbe* integrálja a NATO brüsszeli központja, a stratégiai parancsnokságok, az alárendelt parancsnokságok, a NATO-ügynökségek és a NATO-nemzetek szakértőit, továbbá a nem NATO-szervezetek (nem kormányzati és nemzetközi szervezetek) és a partnernemzetek meghívott szakértőit. Az így kialakított kapcsolati rendszer elősegíti a válsághelyzet mind jobb megismerését és megoldását.

A teljes rendszert a SHAPE törzsfőnöke vezeti a helyettesek és a csoportfőnökök útján. A folyamat végrehajtása érdekében a törzs állományából alakítják ki azokat a horizontális funkcionális csoportokat, amelyek a kiadott feladat szerint végrehajtják a tervezést. Minden kialakított csoport speciális, és csak az adott válsághelyzetet képes kezelni, hiszen a kialakult helyzetnek megfelelően alakították ki. A csoportok lehetnek *állandó jellegűek vagy ideiglenesek*. Minden esetben tisztázni kell a támogató és a támogatott szerepkört, továbbá az egyéb törzsfunkciókat és a funkcionális területek feladatait. A válság feldolgozása során változhat a feladat, tehát előzetes, informális értékelésből átmehet a formális tervezésbe, ezért a tervezőcsoport alapeleme ugyanaz marad. A SHAPE törzsfőnöke szükség esetén további erőforrásokat is átcsoportosíthat az egy adott válsághelyzet kezelését végző csoportokhoz.

A CCOMC ÉS ÁLLANDÓ CSOPORTJAI

Az új eljárásrend eredményes végrehajtása érdekében a SHAPE különböző állandó munkacsoportokat alakított meg a SHAPE csoportfőnökségeiből, valamint felállított egy új törzset – a CCOMC-t – különböző stratégiai irányító és a válsághelyzeteket elemző részlegekkel.

A válsághelyzetet azonosító csoport (CIG¹⁸) nagyrészt a Felderítő Csoportfőnökség (J2 OPS) katonai és civil szakértőiből áll. A csoport a kijelölt területek szerint gyűjti és értékeli a felderítési információkat, elemzi a kialakult helyzetet. Adatbázist hoz létre a válságkövetéről, amely a formális tervezés esetén elérhető a többi tervezőcsoport részére.

A válság- és műveletelemző csoport (CRG¹⁹) folyamatosan elemzi és értékeli az adott válságkövetet a tervezés során felállított értékelési mutatók alapján. A csoport szorosan együttműködik a hadszíntéri parancsnoksággal, a hadműveleti szintű parancsnokságokkal és a SHAPE csoportfőnökségeivel, aminek eredményeként a rendszeres jelentések készülnek a SHAPE-parancsnokság részére.

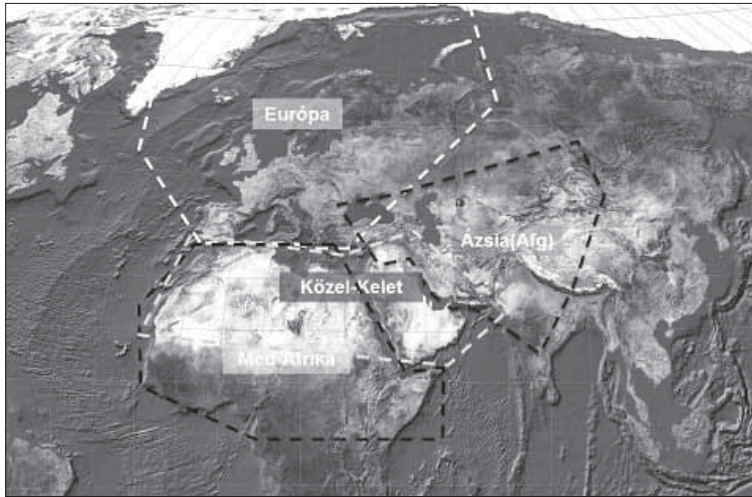
A folyó műveleteket tervező csoport (COPG²⁰) fő feladatát a műveletek tervezési feladatainak végrehajtása képezi, de az új műveletek indítása előtti tervezési feladatokban is részt vesz. Kiemelten fontos, hogy a CCOMC tervezési és műveletvezető állománya is részt vegyen a tervezési feladatokban, mert annak végeztével a CCOMC veszi át a feladatok végrehajtásának irányítását. A folytonosság csak így biztosítható.

¹⁸ Crisis Identification Group.

¹⁹ Crisis Review Group.

²⁰ Crisis and Operations Planning Group.

A CCOMC-t támogató csoport (CSG²¹) fő feladata a tervezési feladatokhoz előkészített munkahelyek kezelése. A kialakított munkatér sok munkahellyel rendelkezik, ami lehetővé teszi egy időben két tervező munkacsoport megalakítását, valamint azok egy légtérben, de külön-külön történő elhelyezését. Több párhuzamosan működő tervezőcsoport felállításához más források is rendelkezésre állnak, de azt nem a CCOMC elhelyezési körletében oldják meg.

3. ábra Régiós munkacsoportok érdekeltségi területei²²

A döntéshozatali folyamat alapja a megfelelő információk gyűjtése és rendszerezése. A SACEUR az információk rendszerezése érdekében *stratégiai érdekeltségi területeket* határozott meg a törzs részére. A 3. ábrán látható, hogy a kijelölt érdekeltségi területek átfedésben vannak. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az egyes területekkel foglalkozó csoportok egymás feladatait is átveszik. Itt inkább arról van szó, hogy az egyes munkacsoportok a közös területekkel kapcsolatosan megosztják az információkat egymással. Így például, ha egy olyan információ jelenik meg a központi régióban, mely érinti a déli régió feladataival foglalkozó munkacsoportok valamelyikét, az információ automatikusan megosztásra kerül.

A CCOMC kereteiben állandó jelleggel működik négy ún. regionális munkacsoport. A munkacsoportok felelősségi területét a SACEUR érdekeltségi területei alapján osztották fel.

A 8–15 fős munkacsoportok folyamatosan elemzik az érdekeltségi területükhöz tartozó eseményeket, és rendszeres jelentéseket készítenek a döntéshozók részére. Ha egy adott területen további vizsgálatokat kell elvégezni, akkor az adott regionális munkacsoport alakítja meg azokat a keresztfunkciós munkacsoportokat, melyek egy mélyebb tanulmány kidolgozásához szükségesek.

A regionális munkacsoportok:

- támogatják a válságok előrejelzésének folyamatát;
- folyamatosan fejlesztik az adott válságövezetről kialakított képet, együttműködve a CCOMC és a SHAPE állományával;
- vezetik a válaszelehetőségek kidolgozására létrehozott munkacsoportot;

²¹ Centre Support Group.

²² SHAPE-előadás: Comprehensive Crisis and Operations Management – The CCOMP.

- stratégiai szinten irányítják a folyó műveleteket;
- támogatják a tervezési folyamatot.

2015-ben egy teljesen új munkacsoport jött létre, amely a kibertérrel foglalkozik. Ez a csoport nem köthető egyik geostratégiai övezethez sem, így számára nincs kijelölve földrajzi terület. Fő feladata a kibertérben megjelenő fenyegetések és kockázatok elemzése, helyzetismeret kialakítása a NATO-t fenyegető támadásokról. Tanácsot ad a különböző módszerekről a támadások elkerülésére és a következmények felszámolására.

Egy kialakuló esemény kezdeti értékelését a regionális munkacsoportok végzik, a nagyobb figyelmet érdemlő kérdések vizsgálatára azonban már nagyobb munkacsoport létrehozása szükséges, amely további katonai és civil szakértők bevonásával jön létre. Ezeket a mélyelemzéseket a regionális munkacsoportok bázisán kialakított, már említett keresztfunkciós munkacsoportok végzik. A csoport fő feladata, hogy elvégezze a kialakuló válsághelyzet részletes kezdeti vizsgálatát, hajtson végre formális tervezési feladatokat, felülvizsgálja az érvényben lévő művelési terveket, elkészíti a műveletek rendszeres periodikus jelentését (PMR), vagy előzetes tervezési feladatot hajt végre. Ha már látható, hogy formális tervezést kell végrehajtani, akkor a Haderőtervezési Csoportfőnökség (J5) állományából kerül ki a CAT vezetése.

A csoport összetétele és mérete attól függően változhat, hogy milyen a válsághelyzet, amelyet kezelni kell. Kezdetben az állandó tagok száma kisebb, és a szakértőket csak egyes feladatok végrehajtására hívják be. A tervezés későbbi lépései során azonban szükségessé válhat nagyobb létszámú csoport összehívása annak érdekében, hogy a válsággal kapcsolatos összes területet lefedhessék.

A tervezés alsó szintjén a kidolgozó munkacsoportok helyezkednek el, melyek folyamatosan együttműködnek a tervezésben érintett témafelelősökkel (SME²³). Ebben a fázisban elkészült dokumentumokat az osztályvezetők értékelik és terjesztik fel azokat a folyamat második szintjén elhelyezkedő törzsfőnökhelyettesek részére.²⁴ A második szinten meghozott döntések eredménye jut a parancsnoki csoport elé, ahol a SACEUR a döntését meghozza.

ÖSSZEZÉS

A parancsnoksági struktúra 2011. évi átalakításával az ACO állománya is csökkent, így a feladatok magas szinten történő végrehajtásának a fenntartása érdekében a SHAPE működéséhez új módszereket kellett bevezetni. A CCOM-folyamat integrálja a SHAPE funkcionális területeit, végrehajtó szervezeteit, úgy teszi hatékonyabbá a munkát, hogy közben megfeleljen a NATO átfogó válságkezelési folyamatának is.

Az új rendszer bevezetése nem ment minden zökkenő nélkül. Az új beosztásokba tervezett törzstiszteket fel kellett készíteni, de az új válság- és műveletkezelés rendjét a teljes törzs bevonásával kellett visszatérően értelmezni. Különösen nehéz volt az átfogó válság- és műveletkezelő folyamat kialakítása, és az ehhez tartozó felelősségi területek elosztása a Központ állandó törzselemei között. Ki kell emelni, hogy az értékeléseket alaphelyzetben a CIG-törzs végzi civil és katonai területi szakértők bevonásával. A regionális munkacsoportok figyelik a részükre kiadott területet, és folyamatosan egyeztetnek a CIG-törzsszel, ami nem ment minden esetben surlódások nélkül.

²³ Subject Matter Expert.

²⁴ A CCOMC igazgatója is törzsfőnökhelyettes státusban van.

A felkészítésnél figyelembe kell venni, hogy a Központ katonaállománya általában háromévente cserélődik. Bár az állomány váltása átfedésekkel valósul meg, a tudás folyamatos szinten tartása problémákba ütközik, még úgy is, hogy a korábbi adatokat a TOPFAS-rendszer tárolja. A civil szakértők fluktuációja is nagy, és az újak beillesztése a rendszerbe nehézkesnek mutatkozott.

A létrehozott új funkciók alapgondolata az, hogy a törzs képes legyen átfogóan – stratégiai szinten – gondolkodni, tervezni és végrehajtani a feladatokat. A CCOMC lehetővé teszi az állomány gondolkodásának megváltoztatását, és elősegíti az együttműködő munkavégzést. A szervezet és a folyamatok létrehozásának tapasztalatait a Honvéd Vezérkar által végzett tevékenységek során szükségesnek tartom feldolgozni.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Allied Command Operations Comprehensive Operations Planning Directive (COPD), 04 Oct 2013.
- Kozma Gábor: *Comprehensive Crisis and Operations Management – The CCOMP*. SHAPE-előadás, 2015. október 15. (Kézirat.)
- Pölskei János: *Brief 3 – Stand 2 – Initial Estimation*. SHAPE-előadás, 2014. (Kézirat.)
- SHAPE Comprehensive Crisis and Operations Management Process Handbook. 14 July 2015.
- Speech by NATO Secretary General Anders Fogh Rasmussen at the NATO Transformation Seminar, Paris, 08 Apr 2014. http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_108909.htm (Letöltés időpontja: 2017. 01. 10.)
- Standing operating procedure for the SHAPE Cross-functional Action team for Crisis Response. 18 Sep 2015.